

Saumarez och Göteborg

En sjökrigshistoria, som kanske inte så många utanför Göteborg, och Hanö känner till och om Sir James Saumarez, brittisk amiral och "Sveriges vänligaste fiende" samt hur HTS, "Herravälde till sjöss", (numera kontroll till sjöss) en gång räddade Sverige.

Efter freden i Tilsit i juli 1807, där Napoleon gav Tsar Alexander fria händer mot Sverige och "skänkt" Finland till Ryssland befann sig Sverige i ett utomordentligt svårt läge. Den 21 februari 1808 överskrider i Finland ryska trupper utan krigsförklaring gränsen till vårt land. Ett och ett halvt år senare hade vårt rike sprängts. I denna för Sverige omskakande tid behärskade den brittiska flottan våra farvatten, skyddade den livsviktiga handeln och hindrade de överskeppningar av fientliga trupper, som kunnat leda till svensk militär kollaps och kanske till att Sverige upphört att existera som nation.

1808, den 7:e maj, anlände en brittisk flottstyrka om 62 fartyg ledd av amiral Saumarez och ankrade upp vid Vinga Sand i Göteborgs inlopp. Flaggskepp var linjeskeppet "Victory" med 112 kanoner. Den brittiska flottan hade till uppgift att ta sjöherraväldet i Östersjön, Kattegatt och Skagerack, att skydda handeln i dessa farvatten samt att hindra överskeppning av fientliga trupper från Ryssland och Danmark till Sverige. Den engelska armékåren skulle skydda västra Sverige mot danska angrepp och frigöra svenska trupper för kriget mot Ryssland. Saumarez var chef över tre eskadrar: en vid Göteborg, en kring de danska öarna vid inloppet till Stora Bält och en vid Hanö.

1809 låg Sverige i trefrontskrig mot Frankrike, Danmark och Ryssland. Franske kejsaren och ryske tsaren hade kommit överens om en handels- och sjöfartsblockad mot England, till vilken också Danmark anslutit sig. Men Sverige ställde sig på Englands sida.

1810, den 17 november, tvingades Sverige att förklara krig mot Storbritannien Om inte Sverige uppfyllde de franska kraven skulle Frankrike och dess allierade förklara krig mot Sverige. Engelmännen fortsatte att begagna Göteborg och Hanö för transitohandel. Delvis använde de med de svenska myndigheternas tysta stöd falska skeppspapper, delvis organiserade de smuggling i stor skala. Kriget, där inte ett enda skott avlossades, pågick fram till 1812. Kriget innebar en högkonjunktur för handeln i Göteborg, Hanö och Listerlandet och engelmännen var välsedda gäster i Göteborg och Karlshamn.

1809 tilldelades Saumarez storkorset av svärdsorden av den svenske kung Carl XIII som ett bevis på uppskattning och vänskap. Budskapet om detta överlämnades till Saumarez av statsrådet Baltzar von Platen med orden "WE CANNOT YET DENY THAT IN A HIGH DEGREE WE ARE INDEBTED TO YOU FOR OUR EXISTING AS A STATE".

1812 fick Saumarez besked om att han som hedersbetygelse av den svenske kung Carl XIII skulle få en sabel med fästet försett med ädelstenar och konungens namnchiffer.

(Bildcollaget, överst HMS Victory i Öresund av Kmd Christer Hägg, Porträtt och staty finns på National Maritime Museum i Greenwich och minnestavlan finns på stadshusets vägg i Göteborg)

Henrik Sjöfararen